

Hanaholmen, 4 januari 2021

Hanaholmen-initiativet - nytt program främjar samarbetet mellan Sverige och Finland inom beredskap för och hantering av civila kriser

Under de senaste åren har Sverige och Finland framgångsrikt byggt upp ett konkret samarbete inom det militära försvaret. Detta har skett som ett svar på de säkerhetsintressen länderna gemensamt identifierat. Samarbetet har utvecklats stegvis på basen av en allt djupare ömsesidig kännedom om varandras försvarsstrukturer.

I utvecklandet av försvarssamarbetet anses inkluderingen av civila sektorer som en självklar nödvändighet - och som ett naturligt nästa steg i det bilaterala försvars- och krisberedskapssamarbetet.

Hanaholmen, samarbets- och kulturcentrum för Sverige och Finland, kommer från och med 2021 att ansvara för ett nytt sektoröverskridande krisberedskapsprogram i samarbete med Försvarshögskolan i Sverige och Säkerhetskommittén i Finland. Syftet är att stärka den civila krishanteringsförmågan i båda länderna. De dialoger som förts sommaren och hösten 2020 med företrädare för Sveriges och Finlands regeringar, myndigheter och övriga samhällssektorer bekräftar programmets relevans.

Arbetet med det nya krisberedskapsprogrammet, som omfattar både ett högnivåforum och en utbildningsdel, inleds omedelbart. De första bilaterala och tvärspektoriella mötena äger rum på hösten 2021.

Varför ett nytt initiativ för krisberedskap?

Det nya krisberedskapsprogrammet inleds framförallt för att stärka det sektoröverskridande bilaterala samarbetet inom den civila krisberedskapen. Det militära försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige har under senare år utvecklats och fördjupats och även inom den civila krisberedskapen har ett flertal initiativ startats. Nu utvecklas den bilaterala civila krisberedskapen ett steg vidare genom att involvera alla viktiga samhällssektorer i ett och samma program. Det nya initiativet skall ses som ett komplement till nuvarande myndighetssamarbete, inte som en ersättande insats.

Vem står bakom och stöder programmet?

Kulturfonden för Sverige och Finland och fondens bilaterala samarbetscentrum Hanaholmen är initiativtagare och programmet har sedan utvecklats i samarbete med Försvarshögskolan och Säkerhetskommittén och förankrats tillsammans med de tidigare ambassadörerna Anders Ljunggren och Peter Stenlund. Genom en sonderingsrunda har initiativet fått en stark uppbackning av Sveriges och Finlands regeringar, av centrala myndigheter och organisationer samt näringslivet. Programmet bygger vidare på Nordiska rådets och de nordiska statsministrarnas rekommendationer att utveckla samarbetet inom beredskap och civil krishantering så att det svarar mot nutidens utmaningar. Under Finlands ordförandeskap i Nordiska Ministerrådet 2021 kommer en särskild betoning att ligga på försörjningsberedskapen. Samarbetet på den nordiska nivån kan dock inte svara på alla de konkreta utmaningar som finns bilateralt mellan grannländer. Ett utvidgat bilateralt samarbete kan också utgöra en start på ett bredare nordiskt samarbete.

På vilket sätt skiljer sig detta initiativ från andra liknande krisberedskapsprogram inom Norden?

Programmet skall bygga vidare på olika existerande sektoriella samarbeten såsom Haga-samarbetet inom räddningssektorn och Svalbard-samarbetet inom hälsovården. Det nya med Hanaholmen-initiativet är att det är väldigt brett och skall omfatta alla delar av samhället, inklusive civilsamhället och näringslivet. Detta eftersom den civila säkerheten till stor del är beroende av privat verksamhet och näringslivets insatser. Frivilliga insatser genom etablerade medborgarorganisationer och ad hoc grupper är ofta avgörande då det gäller att hantera nödlägen inom befolkningen. De frivilliga insatserna kan också bli gränsöverskridande.

Vad innebär begreppen civil krishantering, civil beredskap och försörjningsberedskap?

Civil krishantering och försörjningsberedskap omfattar ett flertal områden. Det kan handla om allt från klimatrelaterade kriser som bränder och översvämningar till cyberhot och globala pandemier som den pågående Coronakrisen. För att hantera kriserna på bästa sätt bör det bland annat finnas ett välutbyggt kontaktnät mellan olika samhällssektorer, en tydlig och öppen kommunikation, en klar ansvarsfördelning samt välutrustade beredskapslager och en ypperlig logistik, som tillåter smidig leverans av till exempel läkemedel och andra förnödenheter. All planering bör ske noggrant i förväg, eftersom det när krisen inträffar sällan finns vare sig tid eller möjlighet att skapa nya, fungerande samarbetsformer.

På vilket sätt involveras EU?

Utvecklingen av civilt beredskaps- och krishanteringssamarbete på EU-nivå är synnerligen betydelsefullt för både Sverige och Finland. Det bilaterala samarbetet kan få stöd av både resurser och politiskt EU-inflytande. För att skapa en minskad sårbarhet inom områden som materialhantering, transport och logistik krävs insatser på flera nivåer: nationellt, bilateralt samt på nordisk- och EU-nivå. Sverige och Finland kan med gemensamma krafter verka för att den fria handeln och EU:s inre marknad fungerar även i kristider.

Varför Finland och Sverige och inte hela Norden?

Ett vidgat bilateralt samarbete mellan i första hand Sverige och Finland när det gäller civila kriser är naturligt med tanke på det redan etablerade samarbetet när det gäller den militära säkerheten. Även om de nordiska länderna framstår som lika i många avseenden, så finns det också olikheter vad gäller strukturer inom den offentliga och privata sektorn. Ett första steg är därför att börja med två nordiska länder, Sverige och Finland, istället för alla de fem länderna samtidigt. Det försnabbar också arbetsprocessen. Samtidigt är de övriga nordiska länderna välkomna att delta i programmet, men upplägget är nu att ta det stegvis.

Varför sker samarbetet med Försvarshögskolan i Sverige?

Försvarshögskolan är ledande i Sverige när det gäller utbildning och forskning inom försvar, krishantering och säkerhet. Försvarshögskolan har ett nära samarbete med alla myndigheter, organisationer och näringslivet inom ramen för utbildning och forskning. Försvarshögskolan har också en mycket lång tradition av så kallad högnivåutbildning genom exempelvis Solbackakurserna, strategisk chefsutbildning med flera. Skolan har också en väl utvecklad pedagogik för scenariobaserad pedagogik, vilket är nödvändigt på denna avancerade utbildningsnivå.

Försvarshögskolans högnivåutbildningar inom totalförsvar: www.fhs.se/utbildning/det-har-kan-du-studera/sok-utbildning.html?standardSort=Anm%C3%A4lan

Hur kommer det nya programmet se ut?

Programmet skall bidra till att utveckla den övergripande samhällssäkerheten i båda länderna genom bilateralt samarbete. Målet är att vara strategisk och långsiktigt bestående.

Krisberedskapsprogrammet kommer att ha två grundpelare, dels ett årligen återkommande högnivåforum, dels en årligen återkommande utbildning. Programmet riktar sig till nyckelpersoner involverade i den strategiska beslutsfattningen, från olika sektorer, och som hanterar civil krishantering. Synergier gentemot det militära samarbetet ska säkerställas.

Högnivåforumet skall samla centrala beslutsfattare inom krishantering och beredskap. Forumet riktar sig till beslutsfattare på nationell, regional och lokal nivå samt andra viktiga beredskapsaktörer, såsom personer från näringslivet, civilsamhället, massmedia samt universitetsvärlden (forskare) och med ministrar från båda länderna som huvudtalare. I forumet medverkar även deltagare i utbildningsdelen. Ett första högnivåforum ordnas senhösten 2021. Målet är att Högnivåforumet ska ta upp observationer och rekommendationer som uppstått under genomförandet av utbildningsprogrammet.

Utbildningen är en avancerad kurs och består av två moduler (tre dagar vardera), varav en skall äga rum i Finland och en i Sverige. En kurs föreslås bestå av 20-30 deltagare, jämnt fördelat mellan de båda länderna och med olika bakgrund. Rekryteringen skall ske under första halvåret 2021 och en första utbildning genomförs hösten samma år. Deltagarna i utbildningen skall förutom personlig ledarutveckling också identifiera nödvändiga framtida samarbeten över sektorer och landsgränser för att klara framtida kriser. Utbildningen kommer ske på engelska för att få ett brett och relevant deltagande från båda länderna och den kommer att utvärderas fortlöpande.

Har krisberedskapsprogrammet ett officiellt namn?

Programmet går under namnet Hanaholmen-initiativet (på finska/engelska: Hanaholmenaloite/The Hanaholmen Initiative). Detta för att knyta programmet till initiativtagaren och till platsen där utbildningen och högnivåforumen i huvudsak kommer att äga rum.